

TÜRK SPOR YAPILANMASINDA GÜNCEL DURUM VE "İKİLİ SİSTEM"

Av. Gürkan ÖZOCAK*

* İstanbul Barosu

I. GİRİŞ

Ulusal ölçekteki spor yapılanması, spor federasyonlarının çeşitli birimler oluşturarak örgütlenmesini ve bu örgütlenme kapsamında oluşan birimleri aracılığıyla yetkili olduğu spor branşında yönetim, denetim, disiplinin sağlanması gibi faaliyetler göstermesini ifade etmektedir. Elbette bu faaliyetler belirli kurallar ve ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilir. Söz konusu kurallar ve ilkeler her ne kadar ulusal bazda yayımlanan bir takım yasal düzenlemeler, yönetmelikler ve nihayet ilgili federasyonun talimatları ile belirlenmekte ise de, bunların da üzerinde o spor branşına ilişkin uluslararası federasyonların kuralları bulunmaktadır. Zira ulusal spor yapılanması yine ulusal alandaki talimatlarla idare edilse de, bu talimatların ilgili spor dalındaki uluslararası kurallardan ayrılmaması söz konusu yapılanmanın temel prensibidir. Bu prensip, spor organizasyonun, özellikle “*lexludica*” denilen oyun kuralları ile “*lexsportiva*” adı verilen spora ilişkin hukuk kuralları özelinde ulusal alandan ziyade uluslararası alanda karşılığını bulması ve o sporun icra edilişi ile ilgili uluslararası zeminde gerek kural gerekse uygulama yönünden bir yeknesaklık oluşması biçiminde tezahür etmektedir. Spor yapılanmasının görünüşü ulusal, ancak özü ve mantalitesi uluslararası, hatta uluslarüstüdür.

Bu itibarla, Türk spor yapılanması da kendi teşkilat şemasını oluştururken, bu uluslararası uygulamadan ayrı değerlendirilemez. Bir yandan her bir spor branşı yönünden kendi bölgesinde tekeli yetkiye sahip olan ve ilgili uluslararası spor federasyonunun ilkeleri ışığında faaliyet gösteren ulusal spor federasyonları kendi yetki alanlarındaki spor branşlarında bu uluslararası ilkeleri uygulamaktayken, öte yandan diğer ülkelerdekine pek benzemeyen, kamu idaresinin hiçbir ülkede olmadığı kadar sporda rol sahibi olduğu ve iki ana kanalda örgütlenen bir yapı inşa edilmiştir.

İdarenin özgül ağırlığının tartışmasız bir biçimde görünür olduğu Türk sporu, bu tablo içerisinde, iki ana çatı altında teşkilatlanmıştır. Birinci çatı futbol dışındaki tüm spor branşlarını bünyesinde barındıran ve spor yargısı bağlamında aynı tahkim kurulunun yargı yetkisine tabi kılan Gençlik ve Spor Bakanlığı, ikinci çatı ise futbol yönünden görece özerk bir yapıyı ifade eden, kendine özgü kuralları, kurumları ve yine sadece futbola ilişkin uyumsuzlukları kendine görev edinen bir tahkim kurulunu ihtiva eden Türkiye Futbol Federasyonu çatısıdır.

II. ULUSLARARASI SPOR YAPILANMASI VE TÜRK SPOR YAPILANMASININ GENEL DURUMU

Spor organizasyonu, ulusal kurumlar ile uluslararası kurumların işbirliğini gerektirmekte ve oyun kurallarının yanı sıra spor teşkilatının ilke ve kararlarının da yeknesak bir şekilde uygulanması ihtiyacını içermektedir. Bu nedenle, Türk spor yapılanmasının genel durumunun, sporun uluslararası yapılanmasından bağımsız bir şekilde ele alınması mümkün değildir. Başka bir deyişle, her ne kadar ulusal federasyonlar kendi talimatlarının çizdiği rotada faaliyet yürütür görünse de, her bir spor dalı yönünden ulusal uygulama ile uluslararası uygulama içiçe geçmiş ve uluslararası kurallar ile uygulama ulusal uygulamayı belirler şekilde örgütlenmiştir. Bu itibarla, Türk spor yapılanmasının genel durumunu incelemeye başlamadan önce, sporun uluslararası yapılanmasının üzerinde durmamız gerekmektedir.

A. Sporun Uluslararası Yapılanması: Spor Yapılanması Piramidi

Spor organizasyonları, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle tüm ülkelerde örgütlenmiş ve belirli bir kurumsallığa kavuşmuş, böylece uluslararası boyut kazanmalarının akabinde devletler üstü bir konuma sahip hale gelmişlerdir. Nitekim gitgide uluslararası ve hatta devletler üstü boyuta ulaşan spor, hafif, bireyci, çoğulcu ve demokratik bir tarzda örgütlenmekten giderek uzaklaşmıştır. Tersine, Dünyadaki uluslararası spor örgütleri ve bunlara bağlı faaliyet yürüten ulusal kurumlar arasında, katı, hiyerarşik (*astlı ve üstlü*) ve kendi içine kapanık tarzda bir ilişki vardır ve bu dikine ilişki biçimi iki büyük piramitte yapılaşmıştır. 'Spor yapılanması piramidi' üst başlığında inceleyebileceğimiz bu iki büyük piramidal yapıya *Olimpik kurullar piramidi* ve *uluslararası federasyonlar piramidi* adı verilebilir¹.

a. Olimpik Kurullar Piramidi

Olimpik kurullar piramidinin en üstünde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (*International Olympic Committee – IOC*) bulunmaktadır. IOC, 23 Haziran 1894 yılında, Paris'te, Pierre de Coubertin önderliğinde kurulmuştur. IOC kurulduktan sonra, olimpik hareketin organizas-

¹ WILL, Michael R., "Uluslararası Sporun Yapısal Düzeni", Çev. Cengiz Koçhisarlıoğlu, AÜHFD, C. 43, S. 1, Ankara, 1993, s. 273.

yonunu, ilkelerini ve işletmesini yönetmek ve Olimpiyat Oyunlarının kutlanması ile düzenlenmesini kurala bağlamak amacıyla 'Olimpik Şart' (*Olympic Charter - OC*) kaleme alınmış ve kabul edilmiştir. Bu Şart'ın 11. maddesinin 1. fıkrası uyarınca "*IOC, modern Olimpik Oyunların denetim ve gelişimini üstlenen yegâne kurum*" olarak kabul edildiğinden, o tarihten bu yana Dünyada olimpik hareketi ilgilendiren her türlü konu IOC'nin tekelindedir².

IOC, tek yetkili olarak olimpik kenti belirlemekte ve Olimpik Oyunlara katılacak sporcuları seçmektedir. Oyunlara katılacak herkes Kurul'un otoritesini mutlak bir biçimde kabul etmek ve onun gerek kurallarına gerek yargı yetkisine kesinlikle bağlı kalmak zorundadır (OC, Kural 4, fıkra 2). Bir deyişle Olimpik Oyunlar, IOC'nin tekeli müllkiyetindedir (OC, Kural 6)³. Dikkat edilirse, Şart'ta "*kurallar*" ve "*yargı yetkisi*" ibareleri kullanılmaktadır. Bu kullanım, hukuki gücü ve otoriteyi münhasıran elinde tutan, egemenlik sahibi bir organizmanın kullandığı dilden farklı değildir. Bu da IOC'nin mutlak egemen ve tekeli statüsünü ortaya koymaktadır⁴.

OC'nin 15. maddesinde IOC'nin hukuki statüsü düzenlenirken, IOC'nin devletlerden bağımsız ve kâr amacı gütmeyen, tüzel kişiliğe sahip ve İsviçre Hukukuna tabi bir dernek olduğu, merkezinin İsviçre'de olduğu ve Olimpik Başkent olarak İsviçre'nin Lozan şehrini tayin ettiği belirtilmektedir. İsviçre hukukuna tabi bir özel hukuk tüzel kişisinin kendi kendisini uluslararası hukuk derneği konumuna çıkarması ilginç olup, esasen bu yapı, spor organizasyonlarının tamamında görülmektedir. Zira, IOC gibi aşağıda değineceğimiz FIFA, UEFA gibi kurumlar da birer özel hukuk tüzel kişisi olmakla beraber, aynı zamanda uluslararası hukuk kurumu statüsündedirler.

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, IOC'nin devletlerce oluşturulmaması ve devletlerden bağımsız hareket etmesidir. IOC'ye devletlerin üye olması mümkün değildir. Zira OC'nin 16. maddesine göre, IOC üyeleri gerçek kişilerdir ve IOC bu üyeleri, kendi öngördüğü ölçütlere göre seçmektedir. IOC'nin üyeleri IOC'de kendi ülkelerini

² WILL, s. 278.

³ Olympic Charter, https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf, e.t. 01.04.2021.

⁴ WILL, s. 278.

temsil etmezler. Bilakis, OC’ın 16/1.4. maddesinde, IOC üyelerinin, kendi ülkelerinde IOC’yi ve Olimpik Hareketi temsil edecekleri düzenlenmiştir. Dolayısıyla, IOC üyeleri, IOC’de kendi ülkelerinin değil, kendi ülkelerinde IOC’nin temsilcisidirler. Bu düzenleme, en azından kâğıt üzerinde, IOC’nin ve Olimpik Hareketin ne denli otonom, devletlerden ve siyasi iktidarlardan, devletler hukukundan ve ulusal hukuk kurul ve kurallarından bağımsız olduğunun göstergesidir⁵.

Olimpik kurullar piramidinde IOC’nin altında, ulusal olimpiyat komiteleri yer almaktadır. Ancak bu ulusal olimpiyat komiteleri, bir araya gelerek bir uluslararası komite oluşturamazlar. Ulusal olimpik komiteler hukuken bağımsızdırlar. Esasen piramidin altında yer aldıklarını söylememize rağmen, hukuki olarak IOC’ye tabi de değildirler. IOC ile bağları ve aralarındaki hiyerarşi hukuki değil, eylemseldir. OC’ın 27. maddesine göre, IOC yalnızca, her Devlet için, olimpik hareketle sporun gelişme ve korunmasıyla yükümlü kıldığı ve Olimpik Oyunlarda ülkesinin temsil edilmesini sağlama konusunda “*münhasır yetki*” verdiği tek bir ulusal komite tanıma yetkisiyle donatılmıştır⁶. Bu bağlamda, OC’ın 27. maddesi uyarınca, ulusal komiteler sadece IOC’den değil, özellikle kurulu olduğu Devletteki hükümetten ve siyasi kurumlardan da gerek politik, gerekse ekonomik olarak bağımsız olmak ve OC’ın temel ilkelerine dayanarak bu bağımsızlığı güçlü bir şekilde korumak durumundadırlar. Ancak fiili olarak, IOC’nin tanımadığı bir ulusal olimpiyat komitesinin herhangi bir gücü kalmayacağından ve yine OC’ın aynı maddesinde IOC’nin her ülkede yalnızca bir ulusal komite tanıyacağı, ayrıca bu tanımayı her zaman geri alabileceği düzenlendiğinden, IOC’nin ulusal komitelere göre piramidin üst basamağında yer aldığı tartışmasızdır. Türkiye’de de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) IOC tarafından tanınan ve faaliyet yürüten tek ulusal olimpiyat komitesidir.

Görüldüğü üzere, olimpik kurullar piramidinde dikey olarak üstte IOC, altta ise ulusal olimpiyat komiteleri yer almaktadır. Bir sonraki bölümde açıklayacağımız uluslararası spor federasyonları ile IOC’nin ilişkisi ise, ulusal olimpiyat komiteleriyle arasındaki ilişki gibi dikey değil, “*yatay*” bir ilişkidir. Zira, OC’ın 26. maddesinde uluslararası federasyon-

⁵ ERKİNER, Kısmet, “Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Spor Hukuku”, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/106-uluslararasi-olmpyat-komtes-ve-sporhukuku.html>, e.t. 30.03.2021.

⁶ WILL, s. 279.

lar düzenlenmiş olup, bu maddede, uluslararası federasyonların Olimpik hareket yönünden misyonu belirtilmiş ve uluslararası federasyonların, Dünyadaki sporu geliştirmek, Olimpik ruha uymak, Olimpiyat Oyunlarının düzenlenmesinde görev almak ve IOC'nin Olimpiyat Oyunlarıyla ilgili çalışmalarını desteklemek gibi sorumluluklarının olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında, aynı maddenin 2. fıkrasında, uluslararası federasyonların, Olimpik Kongrenin hazırlanmasında işbirliği yapma ve IOC'nin davetiyle IOC komisyonlarına katılma hakkının bulunduğu vurgulanmıştır. Görüldüğü gibi, uluslararası spor federasyonları ile IOC arasında hiçbir şekilde dikey bir ilişki yoktur. OC'da da bu kurumlar arasındaki ilişki daha çok "işbirliği yapmak" biçiminde ifade edilmektedir.

b. Uluslararası Federasyonlar Piramidi

Sporun kitlelere yayılmaya başlamasıyla birlikte, özellikle 19. yüzyıl boyunca, köyler, kentler ve semtlerde "kulüpler" ortaya çıkmış ve örgütlenmişlerdir. Bu gelişmelerle beraber spor karşılaşmaları çoğalmış ve kurumsal düzenler de artış göstermiştir. Bu bağlamda, kulüplerin bünyesinde birleştiği ve karşılaşmaları organize eden federasyonlar ilk kez İngiltere'de ortaya çıkmış, 1863'te bugün halen varlığını sürdürmekte olan "Football Association", 1871'de ise "Rugby-Football Union" kurulmuş, sonrasında tüm Dünyada benzer nitelikte kurumlar oluşmaya başlamış, her spor dalı kendi ulusal federasyonunu meydana getirmiş ve nihayetinde bunlar uluslararası federasyonlar bünyesinde birleşmişlerdir⁷.

Sportif kuralların oluşumu ve gelişiminde, ilgili spor dalının uluslararası federasyonu önemli ölçüde söz sahibidir. "Sporun devletlerden ve siyasetten bağımsız" olması ilkesinin bir karşılığı olarak, uluslararası federasyonların oluşumunda devletlerin bir araya gelmesi söz konusu olmamıştır. Bu federasyonlar, genellikle buldukları ülkenin dernekler mevzuatına göre kurulup bir özel hukuk tüzel kişisi olarak faaliyet göstermektedirler⁸. Bu yönüyle uluslararası federasyonların devletlerin müdahalesinden bağımsız olması, herhangi bir idari kurumla organik veya hiyerarşik bir ilişki içinde bulunmaması ve gerek kural koyarken gerekse de kuralları icra ederken tarafsız ve bağımsız hareket etmesi arzulanmaktadır. Bu düşünceyle oluşan uluslararası federasyonlar piramidi-

⁷ WILL, s. 274-275.

⁸ ERTEN, Rifat, Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Adalet, Ankara, 2007, s. 53.

nin en üstünde uluslararası spor federasyonları, onun altında ulusal spor federasyonları, onların altında ise spor kulüpleri yer almaktadır.

Uluslararası federasyonlar, kuruldukları spor dalı ile ilgili, sahip oldukları organlar vasıtasıyla kurallar koyma, bu kuralları uygulama, kuralların ihlal edilip edilmediğini saptama ve ihlal durumunda yaptırım uygulama gücüne sahip olan, o spor dalı yönünden en üstteki spor otoriteleridir⁹. Uluslararası federasyonların temel amaçları şu şekilde özetlenebilir: İlgili spor branşını uluslararası düzeyde yönetmek, sporun icrasına ilişkin kuralları belirlemek, spor disipliniyle ilgili kuralların uygulanmasını ve gelişmesini sağlamak, o spor dalına ilişkin uluslararası organizasyonları düzenlemek ve bu organizasyonların kurallarına uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığını denetlemek¹⁰.

İlgili spor dalının tüm Dünyada icrasıyla ilgili olarak kurulan bu federasyonlar, her kıta bazında ayrıca örgütlenmektedirler. Bu örgütlenme, bazen ilgili federasyonun o kıtaya ilgili görev alan seksiyonu gibi organize olurken, bazen her kıta yönünden ayrı bir federasyon biçiminde oluşmakta ve bu kıta federasyonlarının her biri, üstteki federasyona bağlı olarak çalışmaktadır. Örneğin, futbol yönünden bu ikinci model uygulanmaktadır. Futbolda Dünyadaki en üst organizasyon Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (*Federation Internationale de Football Association – FIFA*) olup, bu uluslararası federasyon 1904 yılında Paris'te kurulmuştur. FIFA, bugün, İsviçre'nin Zürih kentindedir ve İsviçre kanunlarına göre kurulmuş, İsviçre Medeni Kanunu'na tabi bir dernek statüsündedir¹¹. FIFA, futbolda Dünya sathında kuralların belirlenmesi, uygulanması, değiştirilmesi, uluslararası maçların ve turnuvaların düzenlenmesi konusunda en yetkili organ olup, Birliğin amacı; özellikle gençlik ve gelişim programları ile futbol oyununu sahip olduğu birleştirici, eğitici, kültürel ve insancıl değerleri ışığında küresel olarak sürekli geliştirmek ve desteklemek, uluslararası yarışmalar organize etmek, futbol ile ilgili kurallar oluşturmak ve bunların uygulanmasını sağlamak, oyunun kuralları, FIFA'nın statüleri, düzenlemeleri veya kararlarının ihlalini engellemek için uygun tedbirleri almak suretiyle her türlü futbol

⁹ DEMİRAL BAKIRMAN, Büşra, Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu, Oniki Levha, İstanbul, 2017, s. 45.

¹⁰ KÖSE, Hüseyin Alpay, Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, Legal, İstanbul, 2011, s. 39.

¹¹ ÜÇİŞİK, Fehim, Spor Hukuku, Ötügen, İstanbul, 2017, s. 148.

birliğini denetlemek, müsabakaların veya yarışların gerektirdiği gibi gerçekleşmesini tehlikeye atabilecek veya futbol birliğini suiistimale sebebiyet verecek tüm yöntemleri tespit etmek ve önlemektir¹². Her bir kıtada ise, FIFA'ya bağlı olarak faaliyet gösteren bölgesel federasyonlar bulunmaktadır. Bunların en büyüğü, 1954 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde kurulan ve hali hazırda merkezi İsviçre'nin Nyon kentinde bulunan, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (*Uniondes Associations Européennes de Football – UEFA*) olup, bunun dışında Asya'da **AFC**, Afrika'da **CAF**, Kuzey ve Orta Amerika'da **CONACAF**, Güney Amerika'da **CONMEBOL** ve Okyanusya'da **OFC** bölgesel futbol federasyonları olarak, FIFA'ya bağlı çalışmaktadırlar. Dolayısıyla uluslararası spor piramidinde -futbol yönünden- FIFA en üstte yer almaktayken, her bir kıtada örgütlenen UEFA, CAF, CONACAF gibi uluslararası federasyonlar FIFA'nın altında örgütlenmişlerdir ve bunların arasında hiyerarşik bir ilişki vardır.

Uluslararası federasyonlar piramidinde aşağı indiğimizde karşımıza ulusal federasyonlar çıkmaktadır. Ulusal federasyonlar, o ülkede ilgili spor dalı için yetkili olan, o spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığına ilişkin konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, uluslararası faaliyetlerde o ülkeyi temsil etmek, ihlal durumunda ilgili yaptırımları uygulamak ve gerek ulusal gerekse uluslararası tahkim kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, genelde özel hukuk tüzel kişisi olarak teşekkül eden kurumlardır¹³.

Ulusal federasyonların o spor dalı ile ilgili uluslararası federasyonlara üye olması ve aynı zamanda IOC tarafından tanınan ulusal olimpiyat komitesi tarafından da o ülkedeki tek yetkili spor federasyonu olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, her ülkede her bir spor için yetkili tek bir federasyon bulunmaktadır. Örneğin ülkemizde futbolda Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), basketbolda Türkiye Basketbol Federasyonu (TBF), voleybolda Türkiye Voleybol Federasyonu (TVF), hentbolda Türkiye Hentbol Federasyonu (THF) TMOK tarafından tanınan yetkili spor federasyonları olup, her biri kendi spor dallarıyla ilgili uluslararası federasyonlara üyedirler. Bu husus daha çok kurumsallaşmış, yani tüm Dünyada organize olabilmış ve örgütlenmiş spor dallarında

¹² DEMİRAL BAKIRMAN, s. 46-47.

¹³ ÜÇİŞİK, s. 59.

geçerli olup, kurumsallaşmamış spor dallarında ise sorunlar daha çok ulusal hukuk boyutunda çözülmekte ve düzenlemeler arasında bir uluslararası entegrasyona rastlanmamaktadır¹⁴.

Bunun yanı sıra, yukarıda sözünü ettiğimiz diğer model ise, bir spor dalı ile ilgili tek bir uluslararası federasyonun bulunması ve kıtalar bazında, bu federasyona bağlı, fakat UEFA gibi o federasyondan ayrı bir tüzel kişiliği olmayan alt kademe yönetim organlarının bulunması şeklindedir. Söz gelimi, basketboldaki örgütlenme bu şekildedir. Tüm Dünyada tek bir basketbol federasyonu vardır (*Uluslararası Basketbol Federasyonu – International Basketball Federation – FIBA*) ve ülkelerdeki ulusal federasyonlar, doğrudan buraya bağlıdırlar. Bununla birlikte FIBA, *FIBA Europe*, *FIBA Asia*, *FIBA Africa*, *FIBA Americas* ve *FIBA Oceania* şeklinde beş bölgeye ayrılmıştır ve bu beş bölge, FIBA'ya bağlı olarak faaliyet yürütmektedir.

Uluslararası federasyonlar piramidinin en altında spor kulüpleri yer almaktadır. Türkiye nazarında düşünüldüğünde, spor kulüpleri, derneklerin özel bir türü biçiminde örgütlenmiştir. Zira, spor kulüpleri, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 'Gençlik ve Spor Kulüpleri' başlıklı 14. maddesinde düzenlenmektedir. Bu hükme göre, derneklerden başvurmaları halinde, spor faaliyetine yönelik olanlar "*spor kulübü*", boş zaman değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar "*gençlik kulübü*" ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar "*gençlik ve spor kulübü*" olarak adlandırılmaktadırlar. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Bakanlığınca tutulan kütüğe kayıt ve tescil edilmektedirler. Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Bakanlığınca denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenmektedir¹⁵. Bu esaslar hali hazırda 08.07.2005 tarihli ve 25868 sayılı Resmî Gazete'de yürürlüğe giren 'Gençlik ve Spor Kulüpleri

¹⁴ COCCIA, Massimo /DE SILVESTRI, Antonino /FORLENZA, Oberdan /FUMAGALLI, Luigi /MUSUMARRA, Lina /SELLI, Lucio, *Dirittodello Sport*, Firenze, s. 4.

¹⁵ ERTAŞ, Şeref / PETEK, Hasan, *Spor Hukuku, Yetkin*, Ankara, 2011, s. 163. Ayrıca, Türkiye'de spor kulüplerinin yapısı, teşkilatlanmaları, Spor Genel Müdürlüğü ile ilişkileri ve hukuki statüleri hakkında detaylı bilgi için bkz. ÜÇİŞİK, s. 157-185.

Yönetmeliği'nde hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra, profesyonel futbol kulüpleri, yukarıda açıkladığımız şekilde, diğer spor kulüplerinden farklı şekilde örgütlenmiş, TFF'ye ve bunun talimatlarına tabi, büyük bir kısmı şirketleşen ve bu şirketleşenlerin de birbölümü halka arz olmuş ve Sermaye Piyasası mevzuatına tabi tüzel kişiliklerdir¹⁶.

Netice itibarıyla spor kulüpleri, uluslararası federasyonlar piramidinde, uluslararası federasyonlar ve ulusal federasyonlardan sonra, piramidin en altında yer almaktadır. Ulusal federasyonlar uluslararası federasyonlara tabi iken, spor kulüpleri de dahil oldukları spor dalı yönünden ilgili ulusal federasyona tabi, onun talimatları ve hukuki düzenlemeleriyle bağlı ve onun çizdiği sınırlar içerisinde faaliyet yürüten tüzel kişiliklerdir. Bir spor kulübünde birden çok spor dalının icra edilmesi mümkündür. Özellikle büyük spor kulüplerinde, genellikle çok sayıda branş yer almakta ve hemen her dalda sporcu faaliyet yürütmektedir. Bu gibi durumlarda, ilgili kulüp her bir spor dalı için o spor dalının federasyonuna bağlı hareket etmekte ve onun talimatların uygun davranmaktadır.

B. Türk Spor Yapılanmasının Genel Durumu

Dünyadaki spor yapılanması, her zaman devletlerden bağımsız, bir nevi devletler üstü ve özerk bir biçimde şekillenmiş, bu husus başta IOC olmak üzere uluslararası spor kurumları tarafından da benimsenmiş, hatta yukarıda belirttiğimiz üzere ülkelerin ulusal olimpiyat komitelerinin IOC'de kendi ülkelerini değil, aksine kendi ülkelerinde IOC'yi temsil ettikleri belirtilmiş, spor hukuku ve spor yapılanması devletlerin ve yerel hukukların ötesinde ve üzerinde, heterojen, hukukun genel ilkelerini kendine has kurumlarıyla birlikte harmanlayan, bu yönüyle de uluslararası olmanın ötesinde "*küresel*" bir organizasyon olarak kabul edilmiştir¹⁷. Bu niteliğinden dolayı uluslararası hukuk kuralları devletlerden bağımsız olarak oluşturulmuş, uluslararası federasyonlar ve spor kuruluşları da birer idari kurum olarak değil, özel hukuk tüzel kişisi olarak örgütlenmişlerdir¹⁸.

¹⁶ Türkiye Futbol Federasyonu'nun yapısı, hukuki statüsü ve buna bağlı futbol kulüplerinin organizasyonu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. ÜÇİŞİK, s. 77-145.

¹⁷ FOSTER, Ken, "Is There a Global Sports Law?", Entertainment Law, Vol.2, No.1, 2003, s. 4 (Global Sports Law); GÜRTEN, Kadir / ERENEL, Ege, "LexSportiva: Spor Hukukunun Küreselliği", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 3, S: 1, 2012, s. 298-299.

¹⁸ FOSTER, Global Sports Law, s. 4-5.

Türkiye’de ise durum farklıdır. Uluslararası örneklerin aksine, Türkiye’de spor yapılanması Devlet güdümünde gerçekleşmiş ve spor Devlet tarafından düzenlenmiştir. Bu kapsamda uluslararası ve ulusal federasyonların hemen hepsi özel hukuk tüzel kişisi olarak yapılanırken, Türkiye’deki spor federasyonları birer idari kurum olup, işlemleri de yine idare hukukunun konusu olagelmıştır. Spor faaliyetleri öncelikle Anayasa’nın, bunun akabinde yasal düzenlemelerin konusu olmuştur. Nitekim, özellikle spor teşkilatını ve spor yapılanmasını nazara aldığımızda, bu organizasyon 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu’nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile oluşturulmuş, bunların altında da ilgili spor branşlarının düzenlenmesi ve yapılması için tüzük, yönetmelik ve talimatlar yayımlanmıştır.

Bu yönüyle idare hukukunun konusu olan Türk spor yapılanmasından önce, bu yapının bir ölçüde dışında kalan Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin (TMOK) konumundan bahsetmemiz gerekir. Yukarıda açıkladığımız üzere, sporun uluslararası yapılanması piramidinde, ulusal olimpiyat komiteleri IOC tarafından OC’a göre kurulan sportif organizasyonlardır. OC uyarınca her ülkede yalnızca bir ulusal komite oluşturulup bu tanınmakta ve bu komiteler hukuken değil ancak eylemsel yönden IOC’ye bağlı olarak, OC’ta öngörülen ilkeler ışığında faaliyet yürütmektedirler. Türkiye’de de TMOK, IOC tarafından tanınan ve faaliyet yürüten tek ulusal olimpiyat komitesidir. OC’ta belirtilen niteliklere sahip olan ve IOC tarafından tanınan ulusal olimpiyat komitelerinin, ait oldukları kıtanın kıta birliğine üye olması zorunlu olup, TMOK da Avrupa Olimpiyat Komiteleri’ne (EOC) üyedir¹⁹.

TMOK ilk olarak 1908 yılında, 2. Meşrutiyet’ten hemen sonra ‘Osmanlı Olimpiyat Komitesi’ adıyla kurulmuş, bunun ardından 1911 yılında IOC’ye üye olmuştur. Ancak IOC, 1918 yılında Birinci Dünya

¹⁹ ERTEN, Rifat, “Türk Sporunun Yapısal Düzeni”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. X, S. 1,2, 2006, s. 123 (Türk Sporu).

Hali hazırda ulusal olimpiyat komitelerinin üye oldukları 5 kıta birliği bulunmaktadır: Afrika Ulusal Olimpiyat Komiteleri Birliği (Association of National Olympic Committees of Africa – ANOCA), Amerikan Spor Organizasyonları Birliği (Pan-American Sports Organisation – PASO), Asya Olimpik Konseyi (Olympic Council of Asia – OCA), Avrupa Olimpiyat Komiteleri (European Olympic Committees – EOC), Okyanusya Olimpiyat Komiteleri (Oceania National Olympic Committees – ONOC).

Savaşına sebep oldukları gerekçesiyle Osmanlı Devleti'nin de aralarında bulunduğu bazı devletleri organizasyondan ihraç etmiş, nihayet Cumhuriyetin ilanından sonra 1924 yılında komite '*Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti*' adıyla yeniden kurularak IOC tarafından 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na kabul edilmiş, bu tarihten sonra faaliyetlerine kesintisiz devam etmiş ve 1970 yılında da "*kamu yararına çalışan dernek*" statüsünü kazanmıştır²⁰.

TMOK'un görev ve faaliyet kapsamını esasen ulusal mevzuat değil, Olimpik Şart (OC) belirlemektedir. TMOK, diğer ulusal olimpiyat komiteleri gibi, OC'nin 27 ve 28. maddeleri uyarınca sadece IOC'den değil, kurulu olduğu Devletteki hükümetten ve siyasi kurumlardan da politik, dinsel ve ekonomik olarak bağımsızdır ve esas görevi olimpik hareketi ülkesinde geliştirmek ve korumak, aynı zamanda Olimpik Oyunlarda ülkesinin temsil edilmesini sağlamaktır. Bu açılarından TMOK söz konusu görevleri kendi tüzüğünde tasnif etmiş olup, TMOK'un ilke ve görevleri Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Tüzüğü'nün 5. maddesinde sayılmıştır. Buna göre TMOK, OC'a da paralel olarak; ülkedeki bir şehri olimpiyat oyunlarına aday olarak gösterme, olimpiyat ve benzeri oyunlar Türkiye'nin bir şehrine verildiği durumda bu oyunları ilgili makamlarla işbirliği içinde düzenleme, olimpiyatlara ve benzeri oyunlara katılacak olan Türk sporcuların 'olimpik liyakat'larını ve müsabakalara katılma yeteneklerini inceleyip onaylama, olimpiyat ve benzeri oyunların kafiyelelerini oluşturma, buralara katılacak sporcu, takım ve personeli belirleme, kafiyelelerin ihtiyaçlarını karşılama ve bu yöndeki her türlü denetimi yapma, 'Olimpik düşünce' ve 'Olimpik Hareket'i geliştirmek amacıyla etkinlikler düzenleme gibi görev ve yetkilerle donatılmıştır. TMOK "*kamu yararına çalışan dernek*" statüsüyle ve bu kapsamda görev yapmakta, bunun yanı sıra sporun ruhunun korunması adına sporcu sağlığı, anti doping, spor hukukunun geliştirilmesi, spor hekimliği gibi konularda seminerler vermekte ve bilinçlendirme çalışmalarında bulunmaktadır²¹.

²⁰ EKŞİ, Nuray, Spor Tahkim Hukuku, Beta, İstanbul, 2015, s. 465; ERTEN, Türk Spor, s. 124.

"Merkezi İstanbul'da bulunan 'Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi' adlı derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılması; İçişleri Bakanlığının 12.5.1970 tarih ve 81-103/T-311/269 sayılı yazısı ve Danıştay Genel Kurulunun 2.7.1970 tarih ve 1970/55-75 sayılı Kararı üzerine, 3512 sayılı Kanunun 37nci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 25.7.1970 tarihinde kararlaştırılmıştır" (RG 25.08.1970/13590 bkz. EKŞİ, s. 465)

²¹ ÜÇİŞİK, s. 143.

TMOK, aşağıda inceleyeceğimiz Türkiye’deki spor yapılanması ve kurumsal organizasyonla ilişki içerisinde, ancak bu yapının doğrudan içerisinde olmayan ve yukarıda sıraladığımız nitelikleri dolayısıyla kendine özgü, Devletin her türlü müdahalesinden azade, siyasi, ekonomik ve dinsel etkilerin dışında, bağımsız bir tüzel kişiliktir. TMOK’un diğer spor federasyonları veya kurumlar gibi ilgili spor branşlarına yönelik karar verici mercileri yahut hukuk kurulları bulunmamaktadır ve bu özelliğiyle Türkiye’deki spor yapılanmasında farklı bir konumda durmaktadır. Bununla beraber TMOK’un Türkiye’deki spor organizasyonları ve federasyonları ile ilişkisi de bulunmaktadır. Örneğin tüzüğün 5. maddesine göre TMOK, Türk spor federasyonları ile IOC ve diğer ülkelerin ulusal olimpiyat komiteleri arasındaki bağlantıyı sağlamakta, olimpiyat işlerinden dolayı Türk federasyonları arasında bir anlaşmazlık söz konusu olursa bu uyuşmazlığı çözüme kavuşturmakta, spor federasyonlarının Olimpiyat ve benzeri oyunlarına katılabilmeleri için gerekli önlemleri almakta ve uyarılarda bulunmaktadır. Bu yönüyle TMOK’un Türkiye’deki idari birer kurum şeklinde organize olmuş spor yapılanmasından bağımsız, ancak bu yapılanmayla eylemsel ve hatta organik²² bir bağ içerisinde olduğunu söylememiz gerekmektedir.

III. TÜRK SPOR YAPILANMASINDA “İKİLİ SİSTEM”

A. Genel Olarak

Dünyada spor örgütlenmesi, sporun sporcular ve sporu sevenler tarafından elbirliğiyle ve gönüllü birlikler olarak bir araya geldikleri “gönüllü örgütlenme” ve sporu tamamen Devletin düzenleyerek tavandan tabana doğru yaydığı “Devlet eliyle örgütlenme” olmak üzere iki farklı model ile gerçekleşmektedir²³. Spora Devlet müdahalesinin pek tercih edilmediği Batı tarzı spor örgütlenme modelinde genellikle “gönüllü örgütlenme” örneklerine rastlanmakta ve spor faaliyetleri, tabandan başlanarak kurulan gönüllü birliklerle yapılaşmaktadır. Devlet eliyle örgütlenme modeli ise,

²² Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin 6. maddesi uyarınca, “Olimpiyat Oyunları programında yer alan sporları yöneten uluslararası federasyonların üyesi özerk ulusal spor federasyonları TMOK’un üyesidir.” ve “Her ulusal federasyon, TMOK Genel Kurulu’nda federasyon başkanı tarafından temsil edilir.”

²³ FİŞEK, Kurthan, Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi, 2. Bası, Ankara, 1998, s. 13 (Spor Yönetimi).

daha çok Sovyetler Birliği, Çekoslovakya gibi 21. yüzyılın sosyalist devletlerinde görülen bir model olup²⁴, bu modele günümüzde Küba, Kuzey Kore gibi ülkelerde rastlanmaktadır.

Türkiye, esasen gönüllü örgütlenme ilkesini kabul etmekte ve gerek hukuken gerek uygulama modeli olarak tabandan gönüllü örgütlenmeye açık bir yapıya sahip ise de, spor örgütleri arasındaki koordinasyonu ve spora devlet desteğini sağlamak için sporun kamu idaresi içerisinde ayrı bir yapılaşmaya ihtiyacı söz konusu olduğundan, özellikle kurumsallaşma ve koordinasyon bağlamında sporun Devlet eliyle örgütlenmesi modelini de bünyesinde barındıran bir ülke statüsündedir²⁵. Nitekim Türkiye’de sporda Devlet eliyle örgütlenme ve gönüllü örgütlenmeyi ayırt edebilmek ve ne ölçüde bir arada bulduklarını anlamak adına kamu hukuku ile özel hukuk tüzel kişileri ayırımından hareket edilebilir.

Bilindiği üzere özel hukuk tüzel kişisiyle kamu hukuku tüzel kişisi arasında çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle, özel hukuk tüzel kişileri ilgisinin serbest iradesi ile kurulurken, kamu hukuku tüzel kişileri kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle kurulurlar ve benzeri işlemlerle sona ererler; özel hukuk tüzel kişilerinin kuruluş amacı özel bir yarar ve kâr elde etme amacı olup bunlar kamu gücünün kendilerine bahsettiği ayrıcalıklara sahip değillerdir, buna karşın kamu hukuku tüzel kişileri kamu yararı gözetilerek kamu hizmeti için kurulurlar, dolayısıyla yapmış oldukları işlemlerde kamu gücünün ayrıcalıklarıyla donatılmışlardır; özel hukuk tüzel kişilerinin faaliyet konuları organları tarafından serbestçe belirlenirken, kamu hukuku tüzel kişilerinin faaliyet konuları, görev ve yetkileri, işleyişleriyle ilgili tüm yöntem ve konular yasal düzenlemelerle belirlenir ve ancak mevzuat ile belirlenen konularla sınırlı olarak faaliyet yürütebilirler; kamu hukuku tüzel kişilerinin malları kamu malı sayılır ve personeli kamu görevlisi statüsündedir, bu nedenle malları hacedilemez, ne var ki özel hukuk tüzel kişilerinin mallarının kamu malı ve personelinin kamu görevlisi statüsünde olması söz konusu değildir²⁶.

²⁴ FİŞEK, Spor Yönetimi, s. 229.

²⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 127.

²⁶ AVCI, Mustafa, "Spor Federasyonlarının Hukuki Niteliği, İdari Teşkilat İçindeki Konumu ve Bağımsızlığı Sorunu", İÜHFİM, C. LXX, S. 2, 2012, s. 6; GÖZLER, Kemal, İdare Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Ekin, Bursa, 2005, s. 84-88; GÜNDAY, Metin, İdare Hukuku, 10. Baskı, İmaj, Ankara, 2011, s. 78-79; ÖZAY, İl Han, Günışığında Yönetim,

3289 sayılı Kanunun ek 9. maddesinde, bağımsız spor federasyonlarının bir yandan özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişilikler olduğu belirtilmekte, öte yandan Cumhurbaşkanı kararı ile kurulacakları ve Cumhurbaşkanı kararının Resmî Gazete’de yayımlanması ile tüzel kişilik kazanacakları öngörülmektedir. Bunun yanı sıra, özel hukuk hükümlerine tabi olan spor federasyonlarının görev ve yetki sınırları yasal düzenlemelerle çizilmekte, tüzel kişilikleri yine Cumhurbaşkanı kararı ile sona erdirilebilmekte, sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar kamu malı sayılmakta ve haczedilememekte ve ayrıca bu mallar üzerindeki tasarruf yetkisi büyük ölçüde bir kamu hukuku tüzel kişiliği olan Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından sınırlandırılmaktadır. Ayrıca batı ülkelerinde spor kulüplerinden spor federasyonlarına ve hatta uluslararası spor kuruluşlarına kadar tüm yapılanmalar özel hukuk kapsamında gerçekleşmekteyken, Türkiye’de dernek şeklinde kurulan spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişisi, buna karşın bu kulüplerin bağlı oldukları Gençlik ve Spor Bakanlığı bir kamu hukuku tüzel kişisidir²⁷. Buradan yola çıkarak, Türkiye’deki spor yapılanması sisteminin, gönüllü birlik örgütlenme modeli ile Devlet eliyle örgütlenme modelinin birleşiminden oluşan, ancak Devlet müdahalesinin gönüllü birlik modeline göre daha baskın olduğu bir “*karma örgütlenme*” modeli olduğunu söylememiz yanlış olmayacaktır.

Bu karma örgütlenme modeli içerisinde Devlet eliyle örgütlenmenin en baskın nüvelerini 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nda görmek mümkündür. Bu yasal düzenleme uyarınca, Gençlik ve Spor Bakanlığı, kural olarak Türk sporuna ilişkin karar ve denetim yetkilerini elinde bulundurmaktadır. Türkiye’de uzun yıllar boyunca tüm sporlar “*amatör*” spor olarak kabul edilerek Spor Genel Müdürlüğü (SGM) bünyesinde örgütlenmiş, ancak daha sonra futbol “*profesyonel*” spor olarak kabul edilerek SGM bünyesinden ayrılmış ve bağımsızlaşmıştır. Bunun ardından, aşağıda açıklayacağımız üzere, 2018 tarihine kadar Türk sporunun karar ve denetim mercii olan Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağlı bir biçimde ve futbol dışındaki tüm spor branşları yönünden en üst yetkili kurum olarak çalışmıştır. Bugün itibarıyla futbol profesyonel bir spor branşı olarak ayrı bir düzenlemeye ve kurumsal yapıya tabi olup, futbol dışındaki tüm sporlar

Filiz, İstanbul, 2004, s. 118-127.

²⁷ FİŞEK, Spor Yönetimi, s. 216-217.

Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde örgütlenmiştir ve Bakanlığın yetki alanındadır²⁸. Bu iki organizasyon şemasına aşağıdaki bölümde daha ayrıntılı bir biçimde değinilecektir.

Bu ayrımın yalnızca spor yapılanması ve teşkilatlanması yönünden değil, spor yargısı açısından da pratik bir sonucu bulunmaktadır. Zira, yine bir sonraki bölümde detaylıca izah edileceği üzere, Türkiye’de spor yargısının en üstünde bulunan iki kurum Gençlik Spor Bakanlığı (GSB) Tahkim Kurulu ile TFF Tahkim Kurulu’dur. Esasen GSB Tahkim Kurulu uzun yıllar boyunca ‘Spor Genel Müdürlüğü (SGM) Tahkim Kurulu’ adıyla görev yapmış ve uygulamada bazı kimselerce halen aynı isimle anılmaktadır. Ancak aşağıda GSB Teşkilatını anlattığımız kısımda bu Tahkim Kurulunun neden artık ‘SGM Tahkim Kurulu’ ismiyle anılması gerektiğini izah edeceğiz.

Bu bağlamda, futbol dışındaki tüm spor branşları yönünden, merkez ceza kurullarınca yahut bağımsız spor federasyonlarının disiplin kurullarınca verilen disipline ilişkin kararlar ile sporun yönetimine dair tüm tasarruflar yönünden münhasır yetkili organ Bakanlık bünyesinde bulunan Tahkim Kurulu iken; futbolda disipline, yönetime ve diğer sportif ihtilaflara ilişkin tüm süreçler TFF bünyesinde ve TFF’nin yetkili kurumları nezdinde yürütülmekte, bu kurumlarca verilen kararlara itiraz ve yargılama mercii olarak da TFF Tahkim Kurulu bakmaktadır.

²⁸ GÜNAL, Nadi / KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan, Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Yetkin, Ankara, 1998, s. 21.

Bu aşamada at yarışları ile ilgili ayrık durumdan bahsetmek gerekmektedir. SGM dışında, at yarışları ile ilgili düzenleme yapma yetkisi Tarım ve Orman Bakanlığı’ndadır. 10.07.1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun’un 1. maddesi uyarınca “Türkiye sınırları içerisinde at yarışları düzenlemeye, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen yarışlar üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etmeye Tarım ve Köyşleri Bakanlığı yetkilidir.” İlgili bakanlığın ismi sonrasında ‘Tarım ve Orman Bakanlığı’ olarak değiştirilmiş olup, Kanunda buna ilişkin bir değişiklik yapılmamıştır.

Kanunun 5. maddesi uyarınca, Bakanlığın bu hükümde belirtilen hak ve yetkileri, at yetiştirme ve ıslahını teşvik gayesi ile kurulan ve kamu menfaatine çalışan derneklere ve 30 yılı geçmemek şartıyla Cumhurbaşkanı tarafından devredilebilir. Bu bağlamda, Bakanlığın hak ve yetkileri Türkiye Jokey Kulübü’ne devredilmiş olup, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren at yarışları ve müşterek bahisler, Bakanlığın gözetimi ve denetimi altında, Türkiye Jokey Kulübü tarafından yürütülmektedir. Bununla beraber, devredilen hak ve yetkiler at yarışlarının düzenlenmesi ve müşterek bahislerin gerçekleştirilmesi ile sınırlı olup, bunlar haricindeki binicilik faaliyetleri yönünden Türkiye Binicilik Federasyonu ve Gençlik ve Spor Bakanlığı yetkilidir. Bkz. ERTEN, Türk Spor, s. 134.

Bu itibarla gerek sporun teşkilatlanması gerekse de spor yargısı açısından bir ayrıma gitmek gerekirse, Türk spor yargısında benimsenen sistemin, *Gençlik ve Spor Bakanlığı Teşkilatı* ile *Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilatı* şeklinde formüle edilebilecek bir 'İkili Sistem' olarak adlandırılmasının isabetli olacağı kanaatindeyiz.

B. Gençlik ve Spor Bakanlığı Teşkilatı

Türkiye'de sporun ilk teşkilatlanma ve federasyonlaşma çalışmaları Cumhuriyet döneminin hemen öncesine tekabül etmektedir. Bu bağlamda ülkedeki ilk federasyonların kuruluşu ve spor kulübü örgütlenmesi 1922 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) ile olmuştur. Bu çalışma ile, ülke 15 bölgeye (mıntıkaya) ayrılmış, çeşitli spor branşlarında bugünün bölgesel federasyonlarına benzer 15 mıntıka (İstanbul, Ankara, İzmir, Karesi, Bahriye, Canik, Eskişehir, Trabzon, Kocaeli, Adana, Konya, Antalya, Harbiye, Bursa ve *Edirne mıntıkaları*) oluşturulmuş, bunlar TİCİ bünyesinde birleşmiş ve 1923 yılında spor branşları federasyon haline gelmişlerdir²⁹. TİCİ'nin faaliyetleri kapsamında 1923 yılında kurulan federasyonlar 1936 yılına kadar bu yapılarını korumuşlar, 1936 yılında ise TİCİ'nin kendini feshederek yerine Türk Spor Kurumu'nun (TSK) kurulması ile birlikte Türk spor yönetimi TSK'nın düzenleme alanına girmiş, TSK'nın ardından 1938 tarihli ve 3530 sayılı '*Beden Terbiyesi Kanunu*' ile kurulan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) tarafından 1986 yılına kadar Türkiye'de spor alanı düzenlenmiş ve denetlenmiştir³⁰.

1986 yılında ise Türk spor teşkilatlanmasında ciddi değişiklikler yapılmış, 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı '*Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*' yayımlanmış ve Türkiye'de spor alanını yönetmek, düzenlemek ve denetlemek üzere, tüzel kişiliği haiz katma bütçeli bir kamu kuruluşu olarak '*Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü*' kurulmuştur. 3289 sayılı Kanunda

²⁹ YÜCE, Mehmet, İdmançı Ruhlar – Futbol Tarihimizin Klasik Devreleri: 1923-1952, İletişim, İstanbul, 2015, s. 35-39. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluş ve çalışmaları hakkında detaylı bilgi için bkz. YÜCE, Mehmet, Osmanlı Melekleri – Futbol Tarihimizin Kadim Devreleri, İletişim, İstanbul, 2014, s. 371-392.

³⁰ KOCAMAZ, Selda / ÇOLAKOĞLU, Tekin / ERTURAN ÖĞÜT, Esra, "Türk Spor Federasyonlarının Özerklik Sonrası Değişimi", Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C. 18, S. 1-4, 2013, s. 9-10.

24.01.1989 tarihli ve 356 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ardından 14.03.1991 tarihli ve 3703 sayılı Kanun ile birçok değişiklik yapılmış, bu değişikliklerle kanunun adı '*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*', kanunda düzenlenen '*Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü*' nün adı da '*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü*' olarak değiştirilmiştir. Ne var ki, ismi ve yapısı değişmekle birlikte, 1986 yılından 2018 yılına kadar Türk sporu, en yetkili kurumu olarak '*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü*' tarafından yönetilmiştir.

16 Nisan 2017 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği referandumu sonrası Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildiğinden, Türkiye'nin neredeyse tüm idari teşkilatının olduğu gibi bakanlık teşkilatlarının yapısı da ciddi bir biçimde değişmiştir. Bu değişiklik doğrultusunda, 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3289 sayılı Kanunda çok önemli değişiklikler yapılarak Kanun şu anki halini almış, Kanunun ismi '*Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*', ilgili Müdürlüğün ismi ise '*Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü*' olarak değiştirilmiş ve bu müdürlük Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bir ana hizmet birimi haline getirilmiştir. 703 sayılı KHK ile yapılan değişikliklerle illerdeki spor teşkilatı Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlandığından, 3289 sayılı Kanunun SGM'nin görevlerini düzenleyen 2. maddesi, teşkilat yapısını düzenleyen 3. maddesi, merkez teşkilatını düzenleyen 4. maddesi ve Spor Genel Müdürünün görev ve yetkilerini düzenleyen 5. maddesi kaldırılmıştır.

SGM, 02.07.2018 tarihinden önce ayrı tüzel kişiliği haiz, ayrı bütçesi olan ve 3289 sayılı Kanuna göre merkez ve taşra teşkilatına sahip bir kamu kuruluşu iken, 703 sayılı KHK ile beraber Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bir ana hizmet birimi haline getirilmiş, 3289 sayılı Kanunda da buna uygun değişiklikler yapılmış ve tüm taşra teşkilatı ile SGM'ye bağlı alt kuruluşlar Bakanlık bünyesine alınmıştır. Dolayısıyla, daha önce SGM'ye bağlı olarak çalışan spor il ve ilçe müdürlükleri Bakanlığa bağlı hale getirilmiş (m. 6); sürekli kurullara yapılacak atama yetkisi Bakanlığa verilmiş (m. 8); SGM'nin katma şeklindeki merkez bütçesinin Bakanlığa ait olduğu düzenlenmiş (m. 13); SGM'nin gelirleri Bakanlığa ait "özel hesap" adı verilen bütçeye tabi kılınmış (m. 14); 'spor kulüpleri'nin ismi 'gençlik ve spor kulübü' olarak değiştirilirmiş ve spor kulüplerinin SGM yerine Bakanlık bünyesine dahil olacağı belirtilmiş (m. 20); spor kulüplerinin denetim yetkisi SGM'den alınıp Bakanlığa verilmiş (m. 21);

Kanunun önceki halinde profesyonel spor dalları SGM'nin teklifi üzerine Bakanlık tarafından belirlenirken, değişiklikle SGM'nin buradaki yetkisi kaldırılmış ve profesyonel spor dallarını belirleme yetkisi münhasıran Bakanlığa verilmiş (m. 24); amatör spor kulüplerine yardım yapma yetkisi SGM'den alınarak Bakanlığa verilmiş (m. 25); eğitim ve öğretim kurumlarında kullanılmak üzere beden eğitimi ve spor malzemelerini temin ile spor tesisleri yapma yetkisi SGM'den alınarak Bakanlığa verilmiş (m. 37); ulusal ve uluslararası yarışmalarda üstün başarı gösteren sporcu, kulüp ve futbol branşı dahil tüm kurum ve kuruluşlara aynı ve/veya nakdi ödül verme yetkisi SGM'den alınarak Bakanlığa verilmiş (Ek m. 3); kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimler ile spor kulüplerine ait spor tesisleri ve gençlik merkezlerinin yapımı, bakımı ve onarımı yetkileri ile bu minvaldeki tüm yetkiler SGM'den alınarak Bakanlığa verilmiş (Ek m. 3); "özerk" spor federasyonu ibaresi yerine "bağımsız" spor federasyonu ibaresi kabul edilmiş ve bağımsız spor federasyonları ile ilgili SGM'ye ait tüm yetkiler Bakanlığa devredilmiş (Ek m. 9); Tahkim Kurulunun sekretarya hizmetlerinin yürütülmesi yetkisi SGM'den Bakanlığa devredilmiş, Tahkim Kurulunun ihtiyaçları için gerekli ödeneğin SGM yerine Bakanlığın bütçesine konulması öngörülmüş (Ek m. 9/A); spor tesisleri veya taşınmazlarının mülkiyeti Bakanlığa geçirilmiş ve bu tesisler ile taşınmazların kullanım ve intifa haklarının devri yetkisi de Bakanlığa verilmiştir (Ek m. 11).

Görüldüğü üzere, 703 sayılı KHK ile yapılan değişiklik neticesinde SGM ayrı bir teşekkül olmaktan tamamen çıkartılarak Bakanlığın bir birimi haline getirilmiş, 3289 sayılı Kanunda SGM yönünden belirlenen hak ve yetkilerin tamamı Bakanlığa devredilmiş ve böylece Türk spor yapılanmasının organizasyonu tamamen değiştirilmiştir. Bugün itibarıyla, futbol ve yukarıda açıklandığı üzere at yarışları hariç tüm spor organizasyonu Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından belirlenmekte ve yürütülmektedir.

3289 sayılı Kanunun amacı 1. maddesinde belirtilmiş olup, Kanunda yer alan "merkezde katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip Gençlik ve Spor Müdürlüğü" ibaresi tamamen kaldırılmış, bununla beraber Kanunun Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde, tüzel kişiliğe sahip ve taşrada "Gençlik Hizmetleri ve Spor İl ve İlçe Müdürlüklerinin kurulmasını, bunların görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri" düzenlediği belirtilmiştir.

Bakanlığın yetki alanına ilişkin bir diğer önemli hüküm Kanunun 18. maddesidir. Maddenin birinci fıkrasında "bir veya daha fazla spor

dalı, teknik ve idari bakımdan birer federasyona bağlanır. Amatör federasyonların adedi ile profesyonel dallar, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tespit olunur” denildikten sonra, ikinci fıkra ile “*amatör ve profesyonel futbol faaliyetleri Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı iki ayrı kurul tarafından*” yürütüleceği belirtilmiştir. Görüldüğü gibi, Bakanlığın futbol üzerinde herhangi bir kural koyma, gözetim ve denetim yetkisi bulunmayıp, bu yetkilerin tamamı TFF’ye aittir. Bakanlık, futbol dışındaki diğer spor branşlarının düzenleyici ve denetleyici mercii olarak yetkilendirilmiştir.

3289 sayılı Kanununun 20. maddesi uyarınca, Türkiye’de tüm spor kulüpleri Dernekler Kanunu’na göre kurulmakta ve tescil edilmek suretiyle Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesine dahil olmaktadır. İlgili hükme göre bir spor kulübünün Türkiye’deki bir federasyon tarafından düzenlenen veya bunların denetimi altında yapılan bir müsabakaya katılması ve ayrıca bu kulüpler adına yarışacak olan sporculara lisans verilmesi için tescil olmaları gerekmektedir. Spor kulüpleri Bakanlıkça her yönden denetlenebilirler. Bunun yanı sıra, sporcu lisansları da Bakanlık tarafından verilmekte olup, Kanununun 22. maddesine göre, sporcuların Türkiye’de organize edilen yarışmalara katılabilmeleri için, bir spor kulübü adına veya ferdi olarak Bakanlıktan lisans almaları zorunludur.

Türkiye’de futbol ve at yarışları dışında tüm sporların düzenleyici ve denetleyici kurumu Gençlik ve Spor Bakanlığı’dır. Bu sporlar da yine 3289 sayılı Kanuna göre kurulan spor federasyonları tarafından organize edilmektedirler. Spor federasyonları yakın bir tarihe kadar tamamen Spor Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak yapılanmakta iken, ilk kez 29.06.1997 tarih ve 23034 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘*Basketbol Yarışma, Sporcu Tescil ve Lisans, Disiplin, Hakem ve Antrenör Yönetmeliği*’ ile 22.05.1998 tarih ve 23349 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Voleybol Yarışma, Sporcu Tescil ve Lisans, Hakem ve Antrenör Yönetmeliği*’ ile Basketbol ve Voleybol federasyonları bazı özel yetkilere tabi kılınmışlar, akabinde 07.08.1998 tarih ve 23426 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği*’ uyarınca tüm spor federasyonları, faaliyet gösterdikleri spor branşlarında müsabakalara katılacak sporcuların tescili ile lisans, vize ve transfer işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisine sahip olmuşlardır³¹.

³¹ GÜNAL/KÜÇÜKGÜNGÖR, s. 24.

Ancak spor federasyonlarının yapısı yönünden esas değişiklik, 13.03.2004 tarihli ve 25401 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 04.03.2004 tarihli ve 5105 sayılı Kanunla, 3289 sayılı Kanuna eklenen ‘Ek 9. madde’ ile olmuştur. Bu hüküm ile amatör spor federasyonları ilk kez “özerk” olarak adlandırılmış ve mevcut federasyonlar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün düzenleme alanından çıkarak özerk statüye kavuşmuşlardır³². Özerk olan spor federasyonları, öncesinde tüm kurulları atama yoluyla belirlenmekteyken, organları genel kurulları tarafından seçimle göreve gelen, her türlü kararlarını kendi organları içerisinde ve kendi işleyişi dahilinde alan, ayrı bütçeye sahip ve bütçeleri genel kurulları tarafından onaylanan ve ibra edilen federasyonlar haline gelmişlerdir³³. 29.03.2011 tarihli ve 6215 sayılı Kanun ile de federasyonlar için kullanılan “özerk” ibaresi kaldırılmış ve bu kurumların isimleri “*bağımsız spor federasyonları*” olarak değiştirilmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın yetki kapsamında olan bağımsız spor federasyonları, 3289 sayılı Kanunun ek 9. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, bağımsız spor federasyonları “*spor dalı ile ilgili faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilatlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, özel hukuk hükümlerine tabi*” kuruluşlardır. Bu federasyonlar, Cumhurbaşkanı kararı ile kurulmakta ve Cumhurbaşkanı kararının Resmî Gazete’de yayımlanması ile tüzel kişilik kazanmaktadırlar. Kanunda belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen federasyonların tüzel kişilikleri de yine 3289 sayılı Kanunun ek 9. maddesinde öngörülen usulle iptal edilmekte ve iptal sonrası tüm malvarlıkları Gençlik ve Spor Bakanlığı’na devredilmektedir.

Kanun, her ne kadar bu federasyonları “*bağımsız*” olarak nitelendirmiş ise de, bu federasyonlar birçok yönden Bakanlığa bağlıdır. Zira, aynı hükme göre, Bakanlık tarafından federasyonlara yapılan yardımlar ile yine Bakanlık bütçesinden bu federasyonlara tahsis edilen kaynaklar kullanılarak edinilen her türlü taşınır ve taşınmaz mal edinim amacı dışında kullanılamamakta ve Bakanlığın izni alınmaksızın üçüncü kişilere satıla-

³² ERTAŞ/PETEK, s. 133.

³³ KOCAMAZ/ÇOLAKOĞLU/ERTURAN ÖĞÜT, s. 11. Ayrıca spor federasyonlarının özerkliklerinin işleyişi bakımından detaylı bilgi ve saha araştırması sonuçları için bkz. KOCAMAZ/ÇOLAKOĞLU/ ERTURAN ÖĞÜT, s. 13-24.

mamakta ve devredilememektedir. Dahası, Bakanlık tarafından yapılan yardımlar ve tahsis edilen kaynaklar kullanılarak alınan taşınmazların mülkiyeti de federasyonlara değil, Bakanlığa aittir. Söz konusu taşınmazlar Gençlik ve Spor Bakanlığının mevzuatı çerçevesinde kullanılmakta ve “*devlet mali*” sayılmakta, bu nedenle de hacze konu olmamaktadırlar. Görüldüğü üzere, her ne kadar bu federasyonlar “*bağımsız*” olarak adlandırılmış ise de birçok yönden Bakanlığın gözetimi ve denetimi, dahası taşınır ve taşınmaz malları dahi Bakanlığın tasarrufu altındadır.

Kaldı ki, idari anlamda “*bağımsızlık*”, karar mercilerinde çalışanların bazı statü ve güvencelere sahip olmalarının yanı sıra, idarenin bu kişilerin eylem ve işlemlerinin geçersizliğini doğuracak bir yetkisinin bulunmamasını, ayrıca işlevsel bağımsızlığa sahip olmayı, yani almış oldukları kararların bir üst makamların izin veya onayına tabi olmamasını, bununla beraber mali özerkliğe de sahip olmasını gerektirmektedir³⁴. Ne var ki, spor federasyonları 3289 sayılı Kanun ile birçok açıdan Bakanlığa tabi olduğundan, bu niteliklerin birçoğuna sahip değillerdir. Bu açıdan da spor federasyonlarının tam anlamıyla bağımsız oldukları söylenemez.

Bunun yanı sıra, Kanunun ek 9. maddesinde federasyonların “özel hukuk hükümlerine tabi” oldukları öngörülmekte, ancak bunlar Cumhurbaşkanlığı kararı ile kurulup birçok yönden Bakanlığa tabi olarak faaliyet gösterilmektedirler. Bu da yine Türkiye’deki spor yapılanmasında Devlet müdahalesinin ve “*Devlet eliyle örgütlenme modeli*”nin ağırlığının önemli göstergelerinden biridir. Ek 9. madde uyarınca, özel hukuk hükümlerine tabi olduğu öngörülen bağımsız spor federasyonlarının faaliyetlerinde görevli bulunanlar, görevleriyle ilgili işlemiş oldukları suçlar yönünden “*kamu görevlisi*” sayılmakta ve bu sıfatla ceza muhakemesinin konusu olmaktadır. Bu düzenlemeler, esasen bir kamu hukuku tüzel kişisi gibi kurgulanan ancak özel hukuk hükümlerine tabi olduğu belirtilen spor federasyonlarının adeta “*karma bir tüzel kişilik*” olarak oluşturulduğunu göstermektedir³⁵.

Kanunun ek 9. maddesi uyarınca, kurulan tüm bağımsız spor federasyonlarının merkezleri Ankara’dadır. Bu federasyonlar ayrı birer organizma olarak örgütlenmekte ve federasyonun merkez teşkilatı genel kurul, yönetim kurulu, denetim kurulu, disiplin kurulları ile genel sek-

³⁴ AVCI, s. 15-16.

³⁵ AVCI, s. 17.

reterlikten oluşmaktadır. Federasyon yönetim kurulunun en az yedi en çok onbeş üye, disiplin kurulunun en az üç en çok beş üyeden oluşacağı düzenlenmiştir. Denetim kurulları ise, iki üyesi seçimle belirlenen, üç üyesi ise Gençlik ve Spor Bakanlığınca görevlendirilen toplam beş üyeden oluşmaktadır. Genel sekreter de, en az dört yıllık yüksekokul mezunu kişiler arasından görevlendirilmektedir.

Bağımsız spor federasyonlarının en üst organları Genel Kuruldur. Genel Kurulun üye sayısı, olimpiik ve paralimpiik sporlarda 150'den az 300'den fazla, diğere spor branşlarında ise 100'den az 200 üyeden fazla olamamaktadır. Kanun, ek 9. maddede, Genel Kurulun olağan ve olağanüstü toplanma usullerini, toplanma ve karar yeter sayılarını ve görevlerini düzenlemektedir. Burada önemli olan husus, spor federasyonlarının Kanunda sayılan kurullarının oluşumunun, görev, yetki ve sorumluluklarının ve çalışma usul ve esaslarının yine federasyon tarafından çıkartılacak ana statü ile belirlenmesidir. Ek 9. maddenin 4. fıkrası uyarınca, adeta federasyonların "anayasası" niteliğinde olan bu ana statünün yapılması ve değiştirilmesi yetkisi Genel Kurula verilmiştir. Bunun dışında, Genel Kurulun, federasyon başkanı, yönetim, denetim ve disiplin kurullarını seçmek, Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan faaliyet programını ve bütçeyi onaylamak, gerektiğinde bütçe harcama kalemleri arasında değişiklik yapmak, Yönetim Kuruluna taşınmaz mal alım ve satımı hususunda yetki vermek, Yönetim Kurulu faaliyet ve mali raporlarının ibra edilip edilmeyeceğini onaylamak gibi görev ve yetkileri vardır. İlgili madde, bunun dışında federasyon başkanı olma şartlarını ve başkanın görev ve yetkilerini, Tahkim Kurulunun oluşma şartlarını ve niteliklerini ve bağımsız spor federasyonlarının görev ve yetki alanlarıyla ilgili diğere hususları da ayrıntılı bir biçimde düzenlemiştir³⁶.

³⁶ Türkiye'deki bağımsız spor federasyonları şunlardır: Atıcılık ve avcılık; atletizm; badminton; basketbol; bedensel engelliler; ragbi; bilardo; binicilik; bisiklet; bocce; bowling ve dart; boks; bric; buz pateni; buz hokeyi; cimnastik; curling; dağcılık; dans sporları; eskrim; espor; futbol; geleneksel spor dalları (atlı cirit, şalvar güreşi, aba güreşi, kuşak güreşi, atlı okçuluk, kökbörü, atlı kızak, rahvan binicilik, geleneksel kızak); geleneksel türk okçuluk; gelişmekte olan spor branşları (korfbol, kricket, squash, dalga sörfü, paintball, kuraş); golf; görme engelliler; güreş; herkes için spor; halk oyunları; halter; hava sporları; hentbol; hokey; işitme engelliler; izcilik; judo; kano; karate; kayak; kızak; kick boks; kürek; masa tenisi; modern pentatlon; motorsiklet; muaythai; okçuluk; okul sporları; oryantiring; otomobil sporları; özel sporcular spor federasyonu; rafting; satranç; sualtı sporları; su topu; taekwondo; tenis; triatlon; üniversite sporları; voleybol; vücut geliştirme, fitness ve bilek güreşi; wushu kung fu; yelken;

Bakanlık, Türkiye’deki spor yapılanmasını düzenlemek ve denetlemekle görevli iken, ayrıca spor müsabakalarında ve spor teşkilatı içerisinde disiplini sağlamak, yine disiplinin sağlanmasına ilişkin “uluslararası kuralların uygulanması”nı sağlamak ve bağımsız spor federasyonlarının da bu doğrultuda faaliyet göstermelerini temin etmekle yükümlüdür. Bu bağlamda Kanunun 11. maddesi uyarınca, “*beden terbiyesi ve spor çalışmalarında spor teşekkül ve kişilerince, disiplin ve sportmenliğe aykırı fiiller ve bunlara uygulanacak müeyyideler, kanunlara ve milletlerarası teamüllere uygun olarak yapılacak ceza yönetmeliği ile tespit edilir. Söz konusu fiillerin para cezası ile müeyyidelendirilmesi mümkündür. Hangi cezaların paraya çevrileceği ceza yönetmeliğinde belirtilir. Uygulanacak para cezası on milyon lirayı geçemez. Bu miktarı üç katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.*”

703 sayılı KHK ile spor teşkilatının değiştirilmesine kadar, amatör spor dalları yönünden 07.01.1993 tarih ve 21458 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ‘*Gençlik ve Spor Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği*’ uygulanmış, ancak 703 sayılı KHK’den sonra Gençlik ve Spor Bakanlığınca ‘*Spor Disiplin Yönetmeliği*’ çıkartılmış ve bu yönetmelik 13.07.2019 tarih ve 30830 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin 1. maddesinde, düzenlemenin amacının “*Merkez Spor Disiplin Kurulu ve il spor disiplin kurullarının oluşumu, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını, disiplin ihlali oluşturan fiilleri, bunların cezalarını ve cezaların infazlarını belirlemek*” olduğu belirtilmiştir. Yönetmeliğin 5. maddesine göre, Gençlik ve Spor Bakanı tarafından yedi asıl ve yedi yedek üyeden oluşan Merkez Spor Disiplin Kurulu iki yıllık bir süre için görevlendirilmekte ve bu üyelerin de en az beşinin hukukçu, ikisinin ise spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış yahut spor alanında idareci, teknik adam ve benzeri görevlerde bulunmuş kişiler arasından seçilme şartı aranmaktadır. Bu şekilde tayin edilen Merkez Spor Disiplin Kurulu, Yönetmeliğin 6. maddesi uyarınca; il spor disiplin kurullarının başkan ve üyelerinin, ve ayrı-

yüzme federasyonları. Bkz. <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/DETAY/TMOK/Spor-Federasyonlari/26/1, e.t. 01.04.2021>.

Bu federasyonlardan futbol Türkiye Futbol Federasyonu, binicilik ise at yarışları ve müşterek bahislerle sınırlı olmak üzere Tarım ve Orman Bakanlığı’nın yetkilendirmesiyle Türkiye Jokey Kulübü’nün yetki kapsamında olup, bunun dışındaki tüm spor branşları Gençlik ve Spor Bakanlığı’na tabidir.

ca, Gençlik ve Spor Bakanı tarafından sevk edilmeleri halinde, bağımsız spor federasyonlarının başkan ve yönetim kurulu üyeleri ile disiplin ve denetim kurulu üyelerinin spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının saptanması üzerine bunlar hakkında, federasyonlarca ve bunların izni ile yapılan spor müsabakası ve faaliyetlerde meydana gelen disiplin ihlalleri hakkında, il spor disiplin kurullarının verdiği kararlara karşı yapılan itirazlar hakkında ve il spor disiplin kurulları arasındaki görev ve yetki uyumsuzluklarına ilişkin karar vermekle görevli kılınmıştır.

Yönetmeliğin 11. maddesi ile merkez ve il disiplin kurulları yönünden bağımsızlık ve teminat hükmü de getirilmiş olup, buna göre "*disiplin kurulları kararlarında bağımsızdır. Üyeler istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça, yerlerine yenisi görevlendirilemez.*"

Sonuç olarak, 02.07.2018 tarihinden önce Türkiye'de futbol dışındaki spor branşları yönünden yetkili kurum Spor Genel Müdürlüğü iken, 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK ile spor teşkilatının yapısı değiştirilmiş, Müdürlük 'Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü' adıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bir hizmet birimi haline dönüştürülmüş ve öncesinde SGM'ye bağlı tüm teşkilat Gençlik ve Spor Bakanlığı'na tabi kılınmıştır. Bugün itibarıyla, futbolun ayırık durumu bir kenara bırakılırsa, Türkiye'de sporun düzenleme ve denetlenmesi hususunda yetkili kurum Gençlik ve Spor Bakanlığı olup, Türkiye'de futbol dışındaki spor branşları yönünden yetkili spor yargı mercii olan Tahkim Kurulu da Bakanlığa bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Bu noktada, söz konusu Tahkim Kurulu'nun hangi isimle anılması gerektiği hususunun üzerinde durmamız gerekmektedir. Yukarıda detaylıca izah ettiğimiz üzere, 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK öncesinde SGM ayrı tüzel kişiliği ve bağımsız bir bütçesi bulunan, ayrı bir merkez ve taşra teşkilatına sahip güçlü bir kamu kuruluşu iken, 703 sayılı KHK ile esasen Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bir hizmet birimi haline getirilmiştir, tüm teşkilatı ve kendisine bağlı alt kuruluşlar Bakanlık bünyesine alınmış ve neredeyse hiçbir yetkisi bulunmayan bir "*birim*" haline getirilmiştir. O halde, ayrı bir teşekkül olmaktan çıkartılmış ve tüm yetkileri Bakanlığa devrolunmuş olan SGM'nin isminin halen Bakanlık bünyesindeki Tahkim Kurulu ile anılması tamamen alışkanlıktan kaynaklanmaktadır. Zira, yukarıda saydığımız tüm görev ve yetkiler gibi, Tahkim Kurulu'nun oluşumu ve görev yapma süreci de tamamen Bakanlık merkez teşkilatının görev alanına girmektedir. Bu itibarla, 02.07.2018 ta-

rihi itibariyle, artık doğrudan Bakanlık bünyesinde faaliyet gösteren ve Türkiye’de futbol dışındaki spor branşları yönünden en üst derece spor yargı mercii konumunda bulunan Tahkim Kurulu’nun SGM Tahkim Kurulu olarak değil, ‘Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu’ olarak anılması daha doğru olacaktır.

C. Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilatı

Yalnızca Türkiye’de değil, Dünyada da tüm spor dalları arasında en çok rağbet gören, en çok izlenen, en çok konuşulan spor dalı futboldur. Futbol, 19. yüzyılın ikinci yarısında Britanya adasında ortaya çıkışından hemen sonra önce İngiltere’de, ardından Avrupada ve son derece kısa bir zamanda Dünyadaki tüm kıtalarda fenomen bir spor dalı haline gelmiş, ülkeler arası veya aynı ülke içerisindeki politik, etnik, dini veya sınıfsal farklılıkların ve hatta çatışmaların birer sembolü ve hatta aracı olmuştur³⁷. Bütün bu yönleriyle futbolu, bir spor dalının ve oyunun çok ötesinde, politik, toplumsal ve ekonomik olayların belirleyeni niteliğinde, uluslararası ve hatta uluslararası bir fenomen olarak kabul etmek gerekmektedir.

Türkiye’de de futbol 19. yüzyılın sonlarında ilgi görmeye başlamış, tarihte kurulan ilk Türk futbol takımı olarak bilinen ‘*Black Stocking*’ın Rum futbolcularla bugün Fenerbahçe Spor Kulübü’nün Kadıköy’deki stadının olduğu bölge olan ‘*Papazın Çayırı*’nda 1901 yılında oynadığı futbol maçı bir Türk takımının ilk futbol maçı olarak tarihe geçmiştir³⁸. Bunun akabinde özellikle İstanbul’da yaşayan İngilizlerin ve Osmanlı Rumlarının yoğun ilgisiyle ardı ardına çok sayıda futbol kulübü kurulmuş, 1905 yılında ilk Türk futbol kulübü olarak Mekteb-i Sultani öğrencileri tarafından Ali Sami Yen önderliğinde Galatasaray kulübü ortaya çıkmış, hemen ardından Fenerbahçe ve Beşiktaş kulüplerinin futbol takımlarının kurulmasıyla bugünkü Türk futbolunun temelleri atılmıştır. Özellikle Cumhuriyetin ilanından sonra tüm alanlarda olduğu gibi fut-

³⁷ KUPER, Simon, Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, 4. Baskı, Çev. Sinan Gürtunca, İthaki, İstanbul, 2012, s. 57 vd. Futbolun bu dönemlerde İngiliz burjuvazisi tarafından işçi sınıfının sokaklara dökülmemesi için icat edilip yaygınlaştırıldığı, bir nevi sınıf savaşını futbol sahasına ve tribünlere hapsedme aracı olarak kullanıldığı da söylenmiştir. Bkz. FİŞEK, Kurthan, “Futbolu neden sevmeli? Futbolu neden sevmemeli? Kararı siz verin!”, Futbolu Neden Sevmeli?, Hazırlayan: İlker Maga, Yasemin Gedik, Maksut Köksal, YGS, İstanbul, 2006, s. 27.

³⁸ USLU, Ferhat, Spor Hukuku Dersleri, Adalet, Ankara, 2016, s. 21.

bol alanında da ciddi atılımlar yapılmış, TİCİ'nin oluşumunun akabinde 1923 yılında Türkiye Futbol Federasyonu "*Futbol Heyet-i Müttehidesi*" adıyla kurulmuş ve 21 Mayıs 1923 tarihinde FIFA'nın 23. üyesi olmuş, bu tarihin ardından Türk futbolu her geçen yıl daha hızlı bir biçimde büyümüş, 1950'li yılların sonunda 'Milli Lig' adı altında ülkenin çeşitli yerlerindeki futbol kulüplerinin bir araya gelmesiyle ulusal futbol ligi oluşturulmuş, 1960'lı ve 1970'li yıllarda bu rüzgarla Anadolu'nun hemen her yerinde futbol kulüpleri kurulmuş, 1980'li yıllarda Avrupa'dan gelen teknik adamların da katkısıyla futbolda büyük bir değişim yaşanmış ve nihayet 1990'lı yıllarla beraber futbol yayıncılığında kabul edilen "*havuz sistemi*" ile birlikte kulüplerin naklen yayın gelirleri yüz milyon dolarla ifade edilen rakamlara ulaşmış, böylece geçen zaman içerisinde futbol tüm ülkede milyonlarca kişi tarafından takip edilen ve aynı zamanda devasa ekonomik hacim yaratan bir alan haline gelmiştir³⁹.

Futbolun gerek Türkiye'de gerekse Dünyada diğer spor dallarından farklı olarak bu denli büyük ilgi görmesi ve evrensel ölçüde fenomen bir spor dalı haline gelmesi, buna paralel olarak da diğer spor dallarına nazaran çok daha büyük bir ekonomiye ve endüstriye sahip olması, futbolla ilgili ayrı bir teşkilatlanma ve kendine has bir hukuk rejimi inşa edilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Türkiye'de futbol, 1988 yılına kadar diğer spor dalları gibi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesindeyken, özellikle 1980'lerin ikinci yarısıyla birlikte böylesine yoğun ilgi gören bir spor alanının özel bir yasal düzenlemeye ve ayrı bir rejime tabi tutulması tartışmaları artış göstermiş ve nihayet 27.05.1988 tarihli ve 3461 sayılı '*Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun*'un yürürlüğe girmesiyle futbol kendine özgü bir hukuki rejime kavuşmuştur. Ancak bu Kanun, futbolun ihtiyaçlarına cevap vermediği gerekçesiyle kısa bir süre sonra kaldırılmış ve 17.06.1992 tarihli ve 3813 '*Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun*' yürürlüğe girmiştir⁴⁰. Ne var ki geçen yıllar içerisinde Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de futbolun yapısı değişmiş, bu Kanun da ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmiş ve 05.05.2009 tarihli ve 5894 sayılı '*Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun*' ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bugün Türkiye'de futbol alanının düzenleyici yasal metni 5894

³⁹ USLU, s. 22-23.

⁴⁰ ERTEN, Türk Sporu, s. 131.

sayılı Kanun ve düzenleyici kurumu da Türkiye Futbol Federasyonu'dur.

Kanunun 1. maddesinde amacının, *"her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonu'nun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemek"* olduğu belirtilmektedir. Kanunun 4. maddesinde, Türkiye Futbol Federasyonu'nun (TFF) merkez, yurt içi ve yurt dışı teşkilatından meydana geldiği ve teşkilatın TFF Statüsünde belirleneceği düzenlenmektedir. Buna göre, TFF Merkez Teşkilatı, Genel Kurul, TFF Başkanı, Yönetim Kurulu, İcra Kurulu, Hukuk Kurulları⁴¹, Denetleme Kurulu ve Genel Sekreterden oluşmaktadır. Kanunun 4. maddesinin 7. fıkrasına göre TFF kurul ve organları TFF Statüsü uyarınca atanarak veya seçilerek göreve gelir ve 8. fıkraya göre bu seçimler özgür ve bağımsız demokratik yollarla gerçekleştirilir.

Kanunun yapmış olduğu bu göndermeyle TFF Statüsü hazırlanmış olup, bu Statü TFF'nin uyması gereken *"tarafsız davranma, ayrımcılık yapmama, dostane ilişkilerin teşvik edilmesi"* gibi ana ilkeler, futbol oyun kuralları, TFF üyeliğe başvuru, kabul, askıya alma, ihraç ve çekilme usulleri, üyelerin yükümlülükleri, TFF üyesi futbol kulüplerinin üst lige çıkmalarının ve alt lige düşürülmelerinin sonuçları, TFF kapsamındaki kulüplerin ve diğer grupların statüleri, TFF teşkilat yapısı ve Genel Kurulun niteliği, oluşumu ve yükümlülükleri, TFF Yönetim Kurulu'nun niteliği, oluşumu, görev ve yetkileri, TFF'nin icra kurulu, denetleme kurulu, Merkez Hakem Kurulu, Temsilciler Kurulu gibi yan kurullarının oluşumu, görev ve yetki alanları, TFF Yargı Kurullarının oluşumu, görev ve yetkileri, ayrıca mali hükümler, Türkiye'deki futbol müsabakalarına ilişkin haklar, Kulüp Lisans Sistemi, futbol kulüplerinin yapısı ve tescili ile vergi muafiyeti gibi hususları detaylı bir şekilde düzenlemektedir⁴². Bunun yanı sıra, TFF Statüsüne dayanılarak TFF Yönetim Kurulu tara-

⁴¹ Kanunun 5. maddesinde sayılan ilk derece hukuk kurulları Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Disiplin Kurulları, Kulüp Lisans Kurulu ve Etik Kurulu olup, bunların kararlarına karşı itiraz mercii olarak da 6. maddede Tahkim Kurulu belirlenmiştir. Bu kurullara ve TFF'nin kendine özgü hukuk sistemine çalışmamızın 'Türk Spor Yargısı' başlıklı bölümünde değinilecektir.

⁴² Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü için bkz. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu.pdf>, e.t. 02.04.2021.

findan futbolun düzenlenmesine ilişkin çok sayıda talimat çıkarılmakta olup, futbol dünyası bu talimatlarla yönetilmektedir⁴³. Dolayısıyla futbolun hukuki rejiminin işleyişinin genel çerçevesini 5894 sayılı 'Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun' çizmekte, bu Kanuna dayanılarak çıkartılan TFF Statüsü federasyonun görev ve yetki alanlarını düzenlemekte, bu Statüye dayanılarak TFF Yönetim Kurulu tarafından daha belirgin konulara ilişkin yayımlanan talimatlar ile de futbol alanı düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Bir analogi yapılacak ve söz konusunun yapıyı otonom bir hukuki rejim olarak kabul edecek olursak, 5894 sayılı Kanun bu rejimin Anayasasına, TFF Statüsü genel kanununa, talimatlar ise yönetmeliklerine benzetilebilir.

Kanunun 8. maddesinde TFF'nin gelir kalemleri detaylı bir biçimde sayılmış olup, buna göre Türkiye'de yapılan futbol müşterek ve sabit ihtimalli bahis oyunlarından kulüplere verilen isim hakkının %15'i; başvuru harçları ve cezaları; kulüplerin televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yapılacak müsabaka yayınlarından ve yayın organları ile yapacakları her türlü sözleşmelerden elde ettikleri gelirlerin %10'u; TFF tarafından imzalanan sponsorluk sözleşmelerinden elde edilen tutarlar; resmi ve özel milli müsabakalardan elde edilen gelirlerin kesintilerden sonra kalan net meblağı ile bu müsabakaların televizyon, radyo, internet ve her türlü teknik cihaz ve benzeri araçlarla yayınlarından elde edilecek gelirler; tescil, vize, aktarma, aidat ve TFF'ye bağlı futbolcular ve futbol kulüplerinden elde edilecek benzeri gelirler,

⁴³ TFF tarafından çıkarılan ve hali hazırda yürürlükte olan talimatlar şunlardır: Akreditasyon Talimatı, Amatör Futbolcu Lisans ve Transfer Talimatı, Amatör İşler Kurulu Talimatı, Etik Kurulu Talimatı, Fair Play Talimatı, Futbol Disiplin Talimatı, Futbol İl Temsilcisi ve İl Tertip Komiteleri Talimatı, Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatı, Futbol Müsabaka Talimatı, Futbol Saha Komiserleri Talimatı, Futbol Okulları Talimatı, Futbolda Doping Mücadele Talimatı, Halı Sahaların Denetimi ve Sınıflandırılması Genelgesi, HİF (Herkes için Futbol) Disiplin Talimatı, HİF Lisans Talimatı, HİF Turnuvaları Talimatı, Kaynak Kullanma Talimatı, Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı, Merkez Hakem Kurulu Talimatı, Özel Müsabaka ve Turnuva Talimatı, Profesyonel Futbolcuların Jübileleri Talimatı, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, Sağlık Ekiplerinin Yapılanmaları ve İşleyişleri Talimatı, Sağlık Kurulu İç Talimatı, Sportif Ekipman Talimatı, Stadyum ve Güvenlik Komitesi Talimatı, Tahkim Kurulu Talimatı, Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı, Teknik Adamların Eğitimi ve Sınıflandırılması Talimatı, Temsilciler Kurulu Talimatı, TFF Tarafından Görevlendirilenlerden Uhdesinde Kamu Görevi Bulunanların İzinli Sayılacakları Sürelerin Tespitine Dair Talimat, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı, Yayın Talimatı, Süper Lig ve TFF 1. Lig Yayın Talimatı. Bkz. <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=132>, e.t. 02.04.2021.

mal varlığından devir, satış, temlik ve kiralama gibi yollarla elde edilecek gelirler; TFF tarafından kurulacak veya ortak olunacak her türlü iktisadi teşebbüs ve şirketlerden elde edilecek gelirler; faiz gelirleri; bağış ve yardımlar ile diğer gelirler TFF'nin gelirleri olarak sayılmıştır. Buna karşın, Kanununun 9. maddesinde, TFF'nin yıllık bütçe esasına göre bütçesini hazırlayacağı ve bu Kanunda kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek için TFF Statüsü çerçevesinde gerekli tüm masraf ve harcamaları yapacağı öngörülmüştür.

Kanununun 11. maddesinde futbol faaliyetleri bakımından vergi muafiyeti de getirilmiş olup, buna göre "*Türkiye'de FIFA, UEFA ve TFF himayesinde gerçekleştirilen müsabakalar ile bu Kanun kapsamında organize edilen müsabakalardan elde edilecek gelirler ve TFF'nin diğer tüm gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.*"

Kanun futbol alanında uygulanacak disiplin cezalarının genel çerçevesini de 15. maddesinde çizmiştir. Bu hüküm uyarınca, "*futbol müsabaka ve faaliyetlerinde kulüplere ve kişilere disiplin ihlalleri ve sportmenliğe aykırı fiiller ve bunlara uygulanacak cezalar, FIFA ve UEFA kurallarına uygun olarak TFF Statüsü ve Statünün çizdiği çerçevede Yönetim Kurulunun yapacağı talimatlarla belirlenir.*" 15. maddenin bu göndermesiyle futbol müsabaka ve faaliyetlerinde uygulanacak disiplin cezaları TFF Statüsününün 58. maddesinde düzenlenmiş, bu hükümde futbol dünyasında yer alan gerçek ve tüzel kişiler için öngörülebilecek disiplin cezalarının türleri belirlenmiş ve "*futbol müsabakaları ve organizasyonlar sırasında kulüpler ve bireyler tarafından işlenen tüm disiplin ihlalleri ve sportmenlik dışı davranışlar ve bu gibi kulüp ve kişilere uygulanacak disiplin cezaları TFF Yönetim Kurulu tarafından, genel kabul görmüş ulusal ve uluslararası uygulamalar ile FIFA ve UEFA Disiplin Talimatları doğrultusunda çıkarılacak TFF Disiplin Talimatı'nda düzenlenir*" denilerek disiplin cezalarının belirlenme hususu talimatlara bırakılmıştır. Bu bağlamda, amatör ve profesyonel futbol faaliyetlerinde disiplini sağlamak ve disiplin kurullarının oluşumunu, çalışma usul ve esaslarını, disiplin ihlali oluşturacak fiilleri, bu fiillere verilecek cezaları ve cezaların infazını belirlemek için TFF Yönetim Kurulu tarafından '*Futbol Disiplin Talimatı*' yayımlanmıştır⁴⁴.

⁴⁴ Futbol Disiplin Talimatı için bkz. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimatı.pdf>, e.t. 02.04.2021.

5894 sayılı Kanunun yukarıda bahsedilen hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, Kanun ile futbola ilişkin uluslararası kuralların ve talimatların uygulanması hususunda TFF'ye yükümlülük getirildiği, aynı şekilde TFF Statüsünde de TFF Yönetim Kurulu'na çıkartılacak talimatlarda FIFA ve UEFA talimatları ile uluslararası kuralların dikkate alınması ve bunlara paralel düzenlemeler getirilmesi ödevinin yüklendiği görülmektedir. Bu düzenlemeler, sporun küresel niteliği nedeniyle, uygulanacak tüm kuralların diğer ülkelerle ve uluslararası kuruluşlarla yeknesak olması gerekliliğinin bir göstergesidir. Diğer spor branşlarında olduğu gibi futbolda da, uluslararası kuralların iç hukuka aktarılmasına ilişkin anayasal süreçlerin dışında bir usul öngörülmektedir. Bu düzenlemelerden hareketle, TFF'nin, UEFA ve FIFA'nın koyduğu ve koyacağı kuralları Türkiye'de de uygulamaya sokması ve yapacağı tüm düzenlemelerde bu uluslararası spor organlarının düzenlemelerini esas alması gerekmektedir⁴⁵.

IV. SONUÇ

Türk spor yapılanması, bir yandan uluslararası spor federasyonlarının o spor dalına ilişkin koymuş olduğu kural ve ilkeleri esas alırken, bir yandan da kendi dinamiklerine yaslanan bir organizasyon şeklinde teşekkül etmiştir. Bu organizasyon, diğer ülkelerdeki muadillerinin aksine, yalnızca özel hukuku merkeze alan bir sistem kurmamış, aksine kamu hukukunun gücünü bünyesinde barındıran bir yapı olmuştur.

Bu özellikleriyle Türk spor yapılanması iki ana kanalda örgütlendiğinden, Türk sporunun teşkilat yapısının "İkili Sistem" olarak adlandırılması son derece isabetli olacaktır. Bunlardan ilki futbol dışındaki spor branşlarını bünyesine alan *Gençlik ve Spor Bakanlığı Teşkilatı*, diğer ise futbolun çatısı altında örgütlendiği *Türkiye Futbol Federasyonu Teşkilatı*dır.

Bu tanım ve ayırım yalnızca ontolojik bir tartışmayı ifade etmemekte, pratikte de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Zira her iki kanalda farklı teşkilat yapılarının bina edilmesinin yanı sıra, bu kanallardaki spor branşlarının hukuki statüleri ve yargısal tabiiyetleri de birbirlerinden ayrılmaktadır. Öyle ki, futbol profesyonel bir spor dalı olarak kabul edilmekteyken, diğer spor dalları Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesine alınarak farklı bir hukuki statüye tabi tutulmaktadır. Bir diğer pratik sonuç ise spor yargısında karşılığını bulmaktadır. Futbola ilişkin uyuşmazlık-

⁴⁵ ERTEN, Türk Sporu, s. 133.

ların ikinci derece yargı mercii TFF bünyesinde yapılaşan TFF Tahkim Kurulu iken ve bu kurul yalnızca futbolu kapsamına almışken, futbol dışındaki spor branşları yönünden ister bağımsız spor federasyonlarının kurulları ister merkez ceza kurulları tarafından verilen kararlar olsun, ikinci derece yargı mercii olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı Tahkim Kurulu tek adres olarak belirlenmiştir⁴⁶. Bu nitelikleriyle gerek teşkilat yapısı gerekse spor yargısı açısından, Türkiye’de “*futbol ve diğerleri*” olarak formüle edilebilecek veya özetlenebilecek iki ayrı rejim bulunduğunu söylememiz isabetsiz olmayacaktır.

KAYNAKÇA

A. Kitaplar ve Makaleler:

- AVCI, Mustafa**, “*Spor Federasyonlarının Hukuki Niteliği, İdari Teşkilat İçindeki Konumu ve Bağımsızlığı Sorunu*”, İÜHFİM, C. LXX, S. 2, 2012, s. 3-20.
- COCCIA, Massimo /DE SILVESTRI, Antonino /FORLENZA, Oberdan / FUMAGALLI, Luigi /MUSUMARRA, Lina /SELLI, Lucio**, *Diritto dello Sport*, Firenze, 2004.
- DEMİRAL BAKIRMAN, Büşra**, *Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu*, Oniki Levha, İstanbul, 2017.
- EKŞİ, Nuray**, *Spor Tahkim Hukuku*, Beta, İstanbul, 2015.
- ERTAŞ, Şeref / PETEK, Hasan**, *Spor Hukuku*, Yetkin, Ankara, 2011.
- ERTEN, Rifat**, *Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Adalet*, Ankara, 2007.
- ERTEN, Rifat**, “*Türk Sporunun Yapısal Düzeni*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. X, S. 1,2, 2006, s. 117-136 (**Türk Spor**).
- ERKİNER, Kısmet**, “*Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Spor Hukuku*”, <http://www.sporhukuku.org/makaleler/106-uluslararası-olimpiyat-komites-ve-sporhukuku.html>, e.t. 30.03.2021.
- FİŞEK, Kurthan**, *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya’da ve Türkiye’de Spor Yönetimi*, 2. Bası, Ankara, 1998 (**Spor Yönetimi**).
- FİŞEK, Kurthan**, “*Futbolu neden sevmeli? Futbolu neden sevmemeli? Kararı siz verin!*”, *Futbolu Neden Sevmeli?*, Hazırlayan: İlker Maga, Yasemin Gedik, Maksut Köksal, YGS, İstanbul, 2006.

⁴⁶ Çalışmamızın kapsamı bakımından GSB Tahkim Kurulu ile TFF Tahkim Kurulu’nun detaylarına girilmemiş olup, bu hususta detaylı bilgi için bkz. EKŞİ, s. 165; GERÇEKER, Hasan, *Spor Hukuku, Spor Tahkim Kurulları, Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu*, Seçkin, Ankara, 2016, s. 38 vd.

- FOSTER, Ken**, "Is There a Global Sports Law?", Entertainment Law, Vol.2, No.1, 2003, s. 1-18.
- GERÇEKER, Hasan**, Spor Hukuku, Spor Tahkim Kurulları, Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu,Seçkin, Ankara, 2016.
- GÖZLER, Kemal**, İdare Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Ekin, Bursa, 2005.
- GÜNAL, Nadi / KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan**, Türk Spor Hukukunun Genel Esasları ve İlgili Mevzuat, Yetkin, Ankara, 1998.
- GÜNDAY, Metin**, İdare Hukuku, 10. Baskı, İmaj, Ankara, 2011.
- GÜRTEK, Kadir / ERENEL, Ege**, "LexSportiva: Spor Hukukunun Küreselliği", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 3, S: 1, 2012, s. 295-315.
- KOCAMAZ, Selda / ÇOLAKOĞLU, Tekin / ERTURAN ÖĞÜT, Esra**, "Türk Spor Federasyonlarının Özerklik Sonrası Değişimi", Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C. 18, S. 1-4, 2013, s. 7-26.
- KÖSE, Hüseyin Alpay**, Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin Spor Hukukuna Etkileri, Legal, İstanbul, 2011.
- KUPER, Simon**, Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, 4. Baskı, Çev. Sinan Gür-tunca, İthaki, İstanbul, 2012.
- ÖZAY, İl Han**, Günışığında Yönetim, Filiz, İstanbul, 2004.
- USLU, Ferhat**, Spor Hukuku Dersleri, Adalet, Ankara, 2016.
- ÜÇİŞİK, Fehim**, Spor Hukuku, Ötügen, İstanbul, 2017.
- WILL, Michael R.**, "Uluslararası Sporun Yapısal Düzeni", Çev. Cengiz Koçhisarlıoğlu, AÜHFD, C. 43, S. 1, Ankara, 1993.
- YÜCE, Mehmet**, İdmançı Ruhlar – Futbol Tarihimizin Klasik Devreleri: 1923-1952, İletişim, İstanbul, 2015.
- YÜCE, Mehmet**, Osmanlı Melekleri – Futbol Tarihimizin Kadim Devreleri, İletişim, İstanbul, 2014.

B. İnternet Kaynakları:

- Olympic Charter**, https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf, e.t. 01.04.2021.
- Futbol Disiplin Talimatı**, <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimatı.pdf>, e.t. 02.04.2021.
- TFF Statüsü**, <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu.pdf>, e.t. 02.04.2021.
- <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=132>, e.t. 02.04.2021.
- <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/TMOK/Spor-Federasyonlari/26/1>, e.t. 01.04.2021.